

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
Misija u Republici Hrvatskoj
Glavni ured

15. ožujka 2006.

Posebno izvješće

Reakcije u Hrvatskoj na smrt Slobodana Miloševića i Milana Babića

Nedavna smrt bivšeg jugoslavenskog predsjednika Slobodana Miloševića te bivšeg predsjednika takozvane „Republike Srpske Krajine“ (RSK), Milana Babića, dok su se obojica nalazili u pritvoru Haškog tribunala u Scheveningenu, u Hrvatskoj je izazvala trezvene reakcije. Smrt Slobodana Miloševića nastupila je nakon srčanog udara u njegovoj zatvorskoj ćeliji u jutro 11. ožujka. Milan Babić objesio se u svojoj zatvorskoj ćeliji 5. ožujka. Kada je riječ o predmetima ratnih zločina vezano uz Hrvatsku, Miloševićeva smrt mogla bi imati političke implikacije, dok će Babićevo samoubojstvo imati određene pravne posljedice.

Pravne implikacije

Protiv Slobodana Miloševića, bivšeg predsjednika Srbije, zatim Jugoslavije od 1990. do 2000. godine, podignute su tri zasebne haške optužnice vezano uz oružane sukobe na Kosovu (29. listopada 2001.), u Hrvatskoj (28. srpnja 2004.) i u Bosni i Hercegovini (21. travnja 2004.). Od ukupno 66 točaka optužnice, Milošević je u optužnici za Hrvatsku optužen u 32 točke, što uključuje pojedinačnu kaznenu odgovornost za zločine protiv čovječnosti, teške povrede Ženevskih konvencija te kršenje zakona i običaja rata. To je predstavljalo dio zajedničkog kaznenog poduhvata s ciljem 'prisilnog uklanjanja većine hrvatskog i ostalog nesrpskog stanovništva s približno jedne trećine teritorija Republike Hrvatske koji je [Milošević] planirao priključiti novoj državi kojom bi dominirali Srbi.'

Suđenje Miloševiću započelo je 12. veljače 2002. godine. Iznošenje dokaza obrane trebalo je završiti u travnju ove godine, a kazna je trebala biti izrečena do kraja 2006. Smrću optuženog prije dovršetka suđenja i u skladu s pretpostavkom nevinosti dok se ne dokaže krivnja, ne može se utvrditi Miloševićeva odgovornost za zločine sadržane u podignutoj optužnici. Sudbeno vijeće je 14. ožujka formalno objavilo okončanje sudskog postupka protiv Slobodana Miloševića zbog smrti.

Smrt Slobodana Miloševića nema izravne pravne posljedice za postupke koji su u tijeku pred Haškim tribunalom, a odnose se na ratne zločine počinjene u Hrvatskoj od 1991. do 1995. godine. Međutim, dokazi predočeni u suđenju Miloševiću mogu se koristiti u tekućim ili predstojećim haškim suđenjima protiv Srba optuženih za ratne zločine počinjene u Hrvatskoj. Suđenje Miloševiću nema pravne posljedice za suđenje Ademiju i Norcu koje je Haški tribunal ustupio hrvatskom pravosuđu prema *Pravilu 11bis*, ili za predmete Haškog tribunala koji se trenutno vode protiv bivših hrvatskih generala Ivana Čermaka, Mladena Markača i Ante Gotovine.

Milan Babić, koji je obnašao nekoliko visokih funkcija, uključujući funkciju predsjednika takozvane bivše „RSK“, drugi je hrvatski Srbin koji je počinio samoubojstvo u haškom pritvoru.¹

Babić je u Haagu služio kaznu od 13 godina nakon što je 27. siječnja 2004. godine priznao krivicu za sudjelovanje u planu prisilnog i trajnog uklanjanja nesrpskog stanovništva s područja bivše RSK. Zločini koje je priznao uključuju ubojstvo, deportaciju ili prisilno raseljavanje, nezakonito zatvaranje nesrpskih civila, kao i uništenje njihove imovine. Babić se izričito navodi u optužnici za Hrvatsku protiv Slobodana Miloševića kao suučesnik u zajedničkom kaznenom poduhvatu.

Kao dio nagodbe za izricanje blaže kazne, Babić je svjedočio u nizu suđenja vezanih uz optužnice za Hrvatsku. Bio je značajan svjedok optužbe u postupku protiv Miloševića 2002. godine, kada je opisao paralelnu zapovjednu strukturu RSK, otkrivši kako je ona bila pod krajnjom kontrolom Miloševića u Beogradu. Također je bio ključni svjedok optužbe u predmetu Milana Martića, još jednog bivšeg predsjednika RSK iz razdoblja od 1994. do 1995. godine.² Babićevo svjedočenje na suđenju Martiću vjerojatno će ostati, unatoč njegovu samoubojstvu, budući da je on već bio podvrgnut temeljitom unakrsnom ispitivanju.

Osim u predmetu Martić, Babićeva smrt izravno će utjecati i na druge haške postupke protiv Srba protiv kojih je podignuta optužnica, u kojima je trebao dati visoko vrijedne iskaze kao sudionik tih događaja. U slučaju Hrvatske, to uključuje postupke protiv hrvatskog Srbina Jovice Stanišića³ i Franka Šimatovića. Babićeva ranija svjedočenja sačuvana su u spisima predmeta i mogu se koristiti u budućim suđenjima. Međutim, činjenica kako se njegovo svjedočenje ne može izravno iskazati tijekom suđenja ili biti podvrgnuto unakrsnom ispitivanju, čini rad Haškog tužiteljstva daleko težim.

Javne i političke reakcije

Vijest o smrti Slobodana Miloševića prevladavala je u naslovima u Hrvatskoj otkada je nastupila 11. ožujka. Uglavnom se osvrćući na Miloševića kao na 'balkanskog krvnika', većina novina izvijestila je o raširenom osjećaju nezadovoljstva zbog toga što je Milošević umro prije nego je Haški tribunal protiv njega mogao donijeti osuđujuću presudu za ratne zločine i genocid. Također se opsežno izvješćuje o kontinuiranoj kontroverzi oko uzroka njegove smrti, odnosno je li bila prirodna, rezultat trovanja ili ju je sam prouzročio zbog manipulacije vlastitim lijekovima.

Javni komentar hrvatskog političkog vrha bio je ograničen u broju, ali ne i u opsegu izjava. Vlada je 11. ožujka objavila priopćenje kako je smrt Slobodana Miloševića označila 'definitivan kraj najtežeg, najdramatičnijeg i najrazornijeg razdoblja u životima država i naroda u ovom dijelu Europe u zadnjih pedeset godina.' Izjava opisuje Miloševića kao arhitekta 'četiri uzastopna rata' čiji su ciljevi bili 'etničko čišćenje i teritorijalno osvajanje', a rezultirali su 'genocidom, neizmjernom ljudskom patnjom i masovnim razaranjem'. Miloševićeva ostavština istaknuta je kao 'upozorenje kako nacije u regiji moraju naći snage usredotočiti se na budućnost i okrenuti novu stranicu u svojim odnosima, zasnovanima na načelima međusobnog priznavanja, tolerancije, pomirbe i suradnje.'

---

¹ Prvi je bio Slavko Dokmanović, ratni gradonačelnik Vukovara, koji je počinio samoubojstvo u lipnju 1998. godine tijekom suđenja za masakr približno 250 osoba nesrpskog podrijetla u Vukovaru 1991. godine.

² Milan Martić optužen je u 19 točaka za zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja rata, počinjene u bivšoj RSK i zapadnoj Bosni od 1991. do 1995. godine, uključujući raketne napade na Zagreb 1995. godine.

³ Jovica Stanišić i Franko Šimatović optuženi su za ratne zločine protiv ratnih zarobljenika i civila u Hrvatskoj počinjene u razdoblju od 1991. do 1993. godine.

Predsjednik Stjepan Mesić bio je najrječitiji u svojoj reakciji na smrt bivšeg predsjednika. U jutarnjem komentaru nakon Miloševićeve smrti, predsjednikove riječi odražavale su osjećaje velikog broja Hrvata, naime kako je šteta što Milošević nije živio dovoljno dugo da dobije kaznu koju je zaslužio. Predsjednik Mesić je kasnije dodao kako je Milošević bio jedan od najvećih zločinaca dvadesetog stoljeća i kako je Hrvatska nezadovoljna činjenicom što nije doživio izricanje presude. Prema predsjednikovom mišljenju, doživotna zatvorska kazna za Miloševića imala bi učinak katarze na Srbiju, te bi bila od pomoći onima koji se bore za „europizaciju Srbije“, za razliku od njegove smrti koja „pomaže onima koji ne priznaju činjenice, koji još uvijek sanjaju o velikoj Srbiji“. Na pitanje kako sada pravda može biti zadovoljena, predsjednik Mesić založio se za ulaganje pojačanih napora u uhićenje Radovana Karadžića, Ratka Mladića i članova bivšeg jugoslavenskog vojnog vrha, generala Blagoja Adžića i Veljka Kadijevića.

Okarakteriziravši Slobodana Miloševića kao „balkanskog krvnika“, predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks rekao je kako pravda nije zadovoljena. Hrvatske udruge koje predstavljaju bivše ratne zarobljenike srpskih logora i obitelji koje su izgubile svoje najdraže u ratu koji je trajao od 1991. do 1995. godine, također su izrazile žaljenje što Milošević nije osuđen za svoje zločine. Neki su izrazili pritužbe što niti jedan Srbin na visokom položaju nije osuđen, dok Haški tribunal i dalje podiže optužnice i izriče kazne Hrvatima.

Javne reakcije na samoubojstvo Milana Babića, tjedan dana ranije, 5. ožujka, bile su uglavnom bez suosjećanja. Unatoč njegovu priznanju krivice za ratne zločine počinjene u Hrvatskoj i njegovim ponovljenim molbama hrvatskom narodu za oprost, na Babića se u Hrvatskoj uvelike gledalo s prijezirom. Zamoljen za komentar o Babićevom samoubojstvu, premijer Ivo Sanader izjavio je kako očekuje potpuno izvješće o tome, ali kako [Babićevo samoubojstvo] prema njegovom mišljenju neće negativno utjecati na druga suđenja u tijeku pred Haškim tribunalom.

General Ante Gotovina potvrdio je kako je izrazio sućut Miloševićevoj obitelji čiji je član umro kao pritvorenik u ćeliji do njegove. Njegov odvjetnik Luka Mišetić izjavio je kako je to učinjeno „u duhu opraštanja“, koje je sastavni dio katoličke vjere njegova klijenta. To nagovješćuje kako bi se mogli poduzeti određeni naponi u smislu iskorištavanja kontroverze koja okružuje Miloševićevu smrt, u najmanju ruku za prikazivanje haških zatvorenika u ljepšem svjetlu, a Gotovine kao čovjeka mira i pomirbe.

Prerano je za odluku o tome kako će smrt Babića i Miloševića u haškom pritvoru utjecati na hrvatsko javno mišljenje o pravičnosti Haškog tribunala prema okrivljenicima i uvjetima haškog pritvora. Takav utjecaj do sada još nije uočen.